

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12822

FOLKSTIMLEKHE GESHIKHTN,

3

Isaac Leib Peretz

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שע פּוּבליאַטעק
גבול ארבתו

יוגנט = ביבליאָטעק

י. ל. פרץ

פאָלקסטימלעכע געשיכטן

3

זיבן גוטע יאר

דער אוצר

פארלאג „שול און לעבן“

omg, svbno

י ר ג נ ט = ב י ב ל י א ט ע ק

י . ל . פ . ר . ל

פאלקסטימלעכע געשיכטן

3

זיבן גוטע יאר

דער אוצר

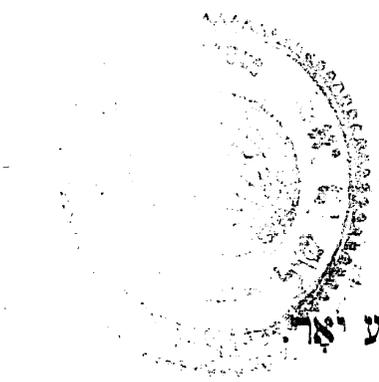

באארבעט פאר יגאל פערשע און פליקס סוויזנט

פארלאג, שול, און לעבן ווארטע 1922

BIBLIOTEKA DLA MŁODZIEŻY
I. L. PEREC / ZIBEN GUTE
J O R. / D E R O J C E R.
WYDAWNICTWO „SZKOŁA i ŻYCIE”:
WARSZAWA, NOWOLIPKI 41/6
1   9   2   2

DRUKARNIA I. RAJCHMANA,
WARSZAWA, KARMELICKA 15.

זיבן גוטע יאר.

דאָס איז אַ געשיכטע, וואָס איז געשען אין טורבין.
 אין טורבין איז געווען אַמאָל א ט-עגער, האָט ער גע-
 הייסן טוביה און איז געווען אַ גרויסער אָרעמאָן. איינמאָל,
 דאָנערשטאָג, שטייט ער אַזוי אין מאַרק, מיט די פּאָלעס פֿאַר-
 שאַרצט אונטער'ן שטריק אויף די לענדן, און קוקט אויס, פֿון
 יואַנען עט וועט קומען זיין הילף, ער זאָל פֿאַרדינען פֿעס
 אויף שבת. און דאָ שטייען די געוועלעבן אַרום און אַרום ליי-
 דיק אין יוצא ואין בא, מען זעט נישט, עס זאָל עמעצער קו-
 מען סחורה קויפֿן, עס זאָל זיין וואָס אָפּצוטראָגן. הויבט ער,
 געבער, אויף די אויגן צום הימל מיט אַ געבעט, ער זאָל
 חלילה קיין פֿאַרשטערטן שבת נישט האָבן, און זיין ווייב
 סערל מיט די קינדערלעך זאָלן, חס ושלום, נישט הונגערין
 אום שבת.

ווי ער איז אַזוי מתפלל, דערפֿילט ער, אַז עמעץ נישט
 אים אַ צי פֿאַר דער פּאָלע. קוקט ער זיך אום, זעט ער פֿאַר
 זיך אַדייטשל, אָנגעטאָן ווי אַ שיסער אין וואַלד, מיט אַ פֿעדער
 אויפֿן קאָפּעלוש און אַ גרינעם אויפֿלאָג אויפֿן שפּענצער. און
 דאָס דייטשל זאָגט צו אים אויף ריין דייטש מיט די ווערטער:
 — הער, טוביה, דיר איז באַשערט געוואָרן זיבן גוטע
 יאר, זיבן יאָר פֿון מול און הצלה, און אוצרות געלט. ווענדט

זיך עס אָבער אָן דיר, ווען די ווילסט האָבן די גוטע יאָר.
ווילסטו, — וועט דיר אויפשיינען דיין מול נאָך דעם היינטקן
טאָג, און איידער עס וועט אונטערגיין די זון, וואָס שטייט
דיר איבער'ן קאָפּ, וועסטו קאָנען אָפּקויפֿן גאנץ טורבון מיט
דער סביבה, אָבער נאָך זיבן יאָר וועסטו צוריק ווערן און
אַרעמאָן, ווי דו ביזט געווען. און ווילסטו, — וועט די גוטע,
געבענטשטע צייט קימען ערשט צום סוף פון דיינע יאָרן, און
דו וועסט אַוועקגיין פֿון דער וועלט דער גרעסטער גביר.

געוועזן איז עס, ווי עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, אליהי:
הנביא, וואָס האָט זיך, ווי זיין שטייגער איז, אין אַ דייטשל
פֿאַרשטעלט, טוביה אָבער האָט געמיינט, אַז עס איז, להבריל
אלף אלפי הברלות, אַ פֿראַסטער פֿישוף-מאַכער, ענטפֿערט
ער אים:

— מיין ליב דייטשל, לאָז דו מיך געמאָן, וואָרים איך
בין, נישט פֿאַר דיר געדאַכט, אַ גרויסער עני ואביון, איך האָב
אויף שבת נישט, און איך האָב דיר נישט צו באַצאלן פֿאַר
דיינע עצות מיט דיין טרחה.

אַז דאָס דייטשל אָבער האָט אים נישט אָפּגעלאָזט און
איבערגעזחור'ט אים די ווערטער איינמאָל, צוויי מאָל און דריי
מאָל, איז עס טוביה'ן שוין אַריין אין קאָפּ, עני פֿערט ער אים:
— וויינטו וואָס ליב דייטשל, אויב דו מיינסט עס

ערנסט מיט מיר און דו פֿרענסט מיך באמת, מוז איך דיר
זאָגן אַז איך בין מיך נוהג, ביי יעדער זאַך וואָס קומט מיר
פֿאַר, זיך און עצה צו האַלטן מיט מיין ווייב סערל און אָן
איר קאָן איך דיר קיין קלאָרע תשובה נישט געבן.

זאָגט אים דאָס דייטשל, אַז עס איז זייער אַ גוטע זאַך,
זיך און עצה צו האַלטן מיט דער פֿרוי, און ראָט אים, ער
זאָל זי גיין פֿרעגן, און ער, דאָס דייטשל הייסט עס, וועט דאָ
שטיין און וואַרטן אויף אַ תשובה.

טוביה קוקס זיך נאך אמאל אום אין אלע זייטן, קיין פארדינסט זעט ער נישט, טראכט ער זיך, וואָס ער קאָן דאָ אַנווערן, ער וועט אַהיים גיין פֿרעגן. לאַזט ער אַראָפּ די פּאָ- לעס און גייט אַרויס אונטער דער שטאָט, וואו ער האָט גע- וואוינט, כמעט שוין אויפֿן פֿעלד, אין אַ ליימען שטיבל, אַ- בערשמועסן זיך מיט סערל זיין ווייב.

ווי סערל האָט אים דערזען דורך די אָפֿענע טיר (עס איז זומער געווען), איז זי אים אַרויסגעלאָפֿן אַקעגן מיט גרויס שמחה, זי האָט געמיינט, אַז ער ברענגט איר, אַן התחלה אויף שבת, זאָגט ער איר אָבער:

— ניין, סערל, זיין ליבער נאָמען האָט מיר נאָך קיין פֿארדינסט נישט באַשערט, דערפֿאַר אָבער איז צו מיר געקו- מען אַ דייטשל...

און ער דערציילט איר אַזוי און אַזוי, באשר בכך, דאָס דייטשל זאָגט, אַז עס איז אים באַשערט זיבן גוטע יאָר, און עס ווענדט זיך אָן אים, ווען די גוטע יאָר זאָלן קומען, אַצונד אָדער פֿאַר דער פּטירה, פֿרעגט ער ביי איר אָן עצה: ווען? טראַכט סערל נישט לאַנג און ענטפערט אים:

— גיי, מיין ליבער מאַן, אין זאָג דעם דייטשל, אַז דו ווילסט די זיבן גוטע יאָר אויף דער רגע!

— פֿאַר וואָס, סערל? — פֿרעגט טוביה פֿאַרוואַנדעט, — נאָך זיבן יאָר, וועלן מיר דאָך ווערן צוריק אַרעמע לייט, און דעם יאָר איז דאָך ערגער, ווי אַ פּראַכטן אַרעמאָן?

— פֿאַרוואָרג נישט, מיין ליבער גוטער אַריינט, די וועלט, דערווייל נעם, וואָס מען גיט דיר, בפרט, אַז מען דאַרף חדר- געלד פֿאַר די קינדער. מען האָט זיי מיר אַהיים געשיקט, אָט זע, ווי זיי שפּילן זיך אין זאַמד.

דאָס איז גענוג געווען, טוביה זאָל צוריק לויפֿן צום דייטשל מיט אַ קלאָרער תשובה, אַז ער וויל די זיבן גוטע

יאָר תּוֹךְ כּדי דבור.

זאָגט אים דאָס דייטשל:

— רעכנ נאָר איבער, טוביה, היינט ביזט דו אַ מענטש מיט פֿוח און קאָנסט פֿאַרדנען, אַמאָל מער, אַמאָל ווייניקער... וואָס וועט אָבער זיין "פעטער, אַז דו וועסט עלטער ווערן און וועסט זיין אַ יורד, און אזוי פֿיל פֿוח צו דער אַרבעטן וועסט דו אויך נישט האָבן — ענטפֿערט טוביה:

— הער, דייטשל, מיין ווייב סערל וויל באַלד, מען האָט אונז די קינדער פֿון חדר אַהיים געשיקט. — אויב אזוי — זאָגט אים דאָס דייטשל, — גיי אַהיים, און איידער דו וועסט קומען אין שטוב אַריין, וועסט דו זיין אַן עושר!

וויל ער אים פֿאַרט איבערפֿרעגן וועגן נאָך די זיבן יאָר, איז אים אָבער דערווייל דאָס דייטשל פֿאַרשוואונדן געוואָרן גייט ער, טוביה, אַהיים, געוואוינט, האָבן מיר שוין גע זאָגט, האָט טוביה אונטער דער שטאָט, כמעט אויפֿן פֿרייע פֿעלד. קומט ער צו, צו דער שטוב, זעט ער, ווי די קינדער שפֿילן זיך אונטער דער שטוב אין זאמד, גייט ער צו, דער-זעט ער אַז זיי שאַרן אַרויס פֿון אַ גריבל נישט קיין זאמד, נאָר ריין גאַלד, טאַקע זהב טהור... פֿאַרשטייט זיך, אַז מער האָט מען נישט געדאַרפֿט. עס האָבן זיך שוין אָנגעהויבן די זיבן יאָר, די זיבן מולדיקע יאָר.

די צייט לויפט אָבער פֿיל פֿון בויען און זיבן יאָר גייען אַריבער געשווינט. קומט נאָך די זיבן יאָר דאָס דייטשל צו טוביהן, אים אָנוואַגן, אַז די זיבן יאָר זענען אַריבער און אַז היינט פֿאַר נאַכט וועט נעלם ווערן דאָס גאַלד אין דער ערד,

דאָס גאָלד אין שטוב און אפילו דאָס גאָלד, וואָס זיי האָבן
געקאָנט באַהאַלטן ביי לייטן...

טרעפֿט ער טוביה'ן, ווי ער שטייט אין מיטן מאַרק, וו
פֿאַר זיבן יאָר, מיט די זעלבע פֿאַרשאַרצטע פֿאַלעס אונטער די
לענדן און קוקט אויס אויף אַ פֿאַרדינסט. זאָגט ער אים: הער?
טוביה, די זיבן יאָר זענען אַרײַבער!
ענטפֿערט אים טוביה: גיי זאָג מיין ווייב סערל, ווייל
דאָס עשירות איבער די גאַנצע זיבן יאָר איז געווען ביי איר
אין דער האַנט.

גייען זיי ביידע אַרויס אונטער דער שטאָט און קומען
צום זעלבן ליימענעם הייזל אויפֿן פעלד און טרעפֿן סערלען.
פֿאַר דער טיר, און זי איז אויך אַרעם געקליידט ווי אַמאָל,
נאָר איר פנים שמייכלט.

זאָגט איר דאָס דייטשל מיט די זעלבע ווערטער, און די
זיבן גוטע יאָר זענען אַוועק.

ענטפֿערט זי אים, און זיי האָבן קיין גוטע יאָר נאָך
נישט אָנגעהויבן צו האָבן, און זיי האָבן קיינמאָל נישט געהאַל-
טן דאָס גאָלד פֿאַר זייער אייגנט, ווייל, וואָס אַ מענטש פֿאַר-
דינט מיט זיינע צען פֿינגער, דאָס איז זיינס, און אַזוי עשירות,
וואָס קומט אָהן שווייס און אומגעזוכט, איז נאָר אַ פֿקדון
וואָס זיין ליבער נאָמען לאָזט איבער ביי מענטשן און די
הענט, פֿאַר אַרעמע-לייטס וועגן... זי האָט נאָר פֿון גאָלד אויף
שכר לימוד גענומען, דאָס איז גאָטס תּוֹרָה, מעג מען פֿאַר
זיין תּוֹרָה מיט זיין גאָלד צאָלן, מער נישט! און אויב זיין
ליבער נאָמען האָט פֿון היינט אָן אַ בעסערן בעל-פֿקדון פֿאַר
זיין גאָלד, מױכא-תּיתא, זאָל ער צונעמען און איבערגעבן
אין אַנדערן!

אליבו הנביא דאָט עס אויסגעהערט און איז נעלם גע-
וואָרן. ער האָט עס איבערגעגעבן דעם בית-דין של מעלה.

און דער בית-דין של מעלה האָט געפסק'נט, אַז עס איז קיין
בעסערער בעל-פקדון נישט פאַראַן, און די זיבן יאָר האָבן
זיך נישט אויסגעלאָזט פל-זמן טוביה און זיין ווייב סערל
האָבן געלעבט.

דער אוצר.

צו שלאפן תמוז-צייט אין א שטיבל פון ד' על ד' זאלבעאכט, איז גישט קיין גרויסער תענוג. איינמאל פרייטאָג-צונאכטס, כאַפּט זיך שמערל האַלץ-העקער. אויף נאָך האַלבע נאכט אָן אָפּגעקאָכטער און אָן אָטעם, גיסט זיך געשווינט אָפּ די בעגל, כאַפּט אויף זיך דאָס כאלאטל און לויפט אַ באַרווע-סער פֿון טרוקענעם גיהנם אַרויס. קומט ער אין גאָס אַריין — שטיל, אַלע לאַדן פֿאַרמאַכט, און איבערן שלאַפֿעדיקן שטעטל שטייט אַ הויכער, שטילער, אויסגעשטערנטער הימל. דאָכט זיך אים, אַז אַצונד איז ער איינער אליין מיט גאָט, ברוך הוא; מאַכט ער אַרויפקונדיק צום הימל: נו, רבונו של עולם, אַצונד איז צייט, זאָלסט מיך אויסהערן און בענטשן מיט אַן אוצר פֿון דייע אוצרות. ווי ער זאָגט דאָס אַרויס, דערזעט ער, אַז פֿאַר אים לויפט עפעס אַ פֿלעמל פֿון שטעטל אַרויס, פֿאַרשטייט ער, אַז דאָס איז עס, וויל ער נאָכלויפֿן, דערמאַנט ער זיך, אַז עס איז שבת, אַז לויפֿן טאָר מען נישט, — גייט ער נאָך. אין אזוי ווי פֿאַמעלעך ער גייט, אזוי פֿאַמעלעך הייבט אויך דאָס פֿלעמל אָן צו גיין, און דער מהלך צווישן אים און דעם פֿלעמל ווערט נישט לענגער, נישט קירצער, גייט

ער. טיילמאָל רופט זיך אים עפעס אָן אין האַרץ: שמערל,
 זיי קיין נאָר נישט, נעם אַראָפּ דאָס כאַלאַטל, טו אַ שפרונג-
 אונטער, און וואָרף עס אַרויף אויף דעם פֿלעמל! פֿאַרשטייט
 ער אָבער. אַז דאָס רעדט אין אים דער יצר-הרע. דאָס כאַ-
 לאַטל נעמט ער פֿון זיך אַראָפּ, גרייט צו וואָרפֿן אַזוּ ער,
 נאָר להכעיס דעם יצר-הרע, מאַכט ער נאָך קלענערע טריט,
 און דערפֿרייט זיך, זעענדיק, אַז זייט ער מאַכט קלענערע
 טריט, רוקט זיך דאָס פֿלעמל אויך פֿאַמעלעכער. גייט ער אַזוי
 פֿאַמעלעך דעם פֿלעמל נאָך און גייט, קומט ער פֿאַמעלעך
 אַרויס פֿון שטעטל. דער וועג שלענגלט און דרייט זיך איבער
 פֿעלדער און לאַנקעס, און דער מהלך צווישן אים און דעם
 פֿלעמעל ווערט אַלץ נישט לענגער. נישט קורצער, און אַז ער
 וואָל וואָרפֿן דאָס כאַלאַטל, וואָלט ער צום פֿלעמל נישט דער-
 גרייכט. דערווייל צערווערן זיך אים אין קאָפּ די געדאַנקן:
 ווען ער וואָל כאַפֿן דעם אוצר, וואָלט ער אויף דער עלטער
 קיין האַלץ-העקער נישט געווען; ער חאַט שוין נישט דעם כּוּח
 צו דער אַרבעט, וואָס אַמאָל. דעם ווייב וואָלט ער געקויפֿט
 אַ שטאַט אין דער ווייבערשער שול, זי וואָל נישט האָבן קיין
 פֿאַרשטערטע שבתים און ימים-טובים דערפֿון, וואָס מען לאָזט
 זי אין ערגעץ נישט זיצן, ראש-השנה און יום-כפור פֿאַלט זי
 נעבעך גאָר פֿון די פֿיס — די קינדער האָבן איר די כּוּחות
 צוגענומען! און ער וואָלט איר אַ ניי קלייד געמאַכט, אַ פֿאַר
 שנידלעך פֿערל געקויפֿט... די קינדער וואָלט ער אין בעסערע
 חדרים אָפּגעגעבן, פֿאַר דעם עלטסטן מיידל וואָלט ער זיך
 שוין אומגעקוקט וועגן אַ שדוך... אַזוי, נעבעך, טראָגט זי דער
 מוטער נאָך די קיישלעך מיט אויבס, און האָט קיינמאָל קיין
 צייט נישט אָפֿילו זיך רעכט צו פֿאַרקעמען. און צעפֿ האָט זי
 לאַנגע, לאַנגע, און אויגן, ווי אַ סאַרע.

— עס וואָרט אַ מצוה געווען צו כאַפֿן דעם אוצר...

— ווייטער דער יצר-הרע! — טראכט ער — אז עס
איז נישט באשערט, איז נישט! אין דער וואכן וואלט ער
שוין געוואוסט, וואס ער האט צו טאן... וואלט דא זיין יענקל
געווען, וואלט ער שוין נישט געשוויגן... היינטיקע קינדער—
ווער ווייסט, וואס זיי טוען אלע שבת... דער ינגערער איז
אויך נישט בעסער. אויסן מלמד מאכט ער חזק... וויל ער
א קלאפ טאן, רייסט מען אים אויס די בארד... און ווער האט
צייט אויף זיי אכטונג צו געבן? — א גאנצן טאג האק און זעג...
ער זיפצט אָב און גייט אלץ ווייטער און ווייטער, און
ווארפט פֿון צייט צו צייט אן אויג אין הימל אריין: „רבנו
של עולם, וועמען ווילסטו דא אויספרוון? שמערל האלץ-
העקער? ווילסט געבן, גיב!“ דאכט זיך אים, אז דער אוצר
הייבט זיך אָן צו רוקן אַביסל פאַמעלעכער, נאָר אין דער רגע
דערהערט ער, אַ הונט בילט, דערקענט ער דאָס בילד: דאָס
איז פֿון „וויסאַקע“ — דאָס ערשטע דאָרף אונטער דער שטאַט,
אז ער דערוועט שוין, ווי עס ווילן זיך אין דער פֿרישער
פֿאַרטאָג-לופט ווייסע פֿלעקן, דאָס זענען די וויסאַקער פֿויער-
שע הייזלעך. אין באלד דערמאָנט ער זיך, אז עס מוז שוין
זיין אַ תּחום-שבת, שטעלט ער זיך אָפֿ.

— יא, עס איז אַ תּחום-שבת. — טראכט ער, און זאָגט, ווי
אין דער וועלט אריין:— וועסט מיך נישט אַראָפֿפֿירן פֿון וועג
עס איז נישט קיין גאָט-זאך, גאָט מאַכט נישט קיין חזק פֿון
מענטשן—מעשה לץ איז עס! און ער ווערט אַביסל בייזלעך
אויפֿן בעל-דבר, און דרייט זיך צוריק אויס צום שטעטל, און
גייט האַסטיק צוריק. טראַכטן טראַכט ער: אין דערהיים אויסוואַגן
וועל איך נישט; ערשטנס, וועט מען מיר נישט גלויבן... און
אז יא, וועט מען לאַכן פֿון מיר! און צו וואָס זאָל איך מיך
רימען? .. דער בורא-עולם ווייסט—איז גענוג. און זי וואַלט
זיך נאָך אַפֿשר געבייזערט, ווייס איך? די קינדער אוודאי—

נאקעט און באַרוועס, נעבערן! צו וואָס זאָלן זיי עובר זיין
אויף „כבוד אב“...

גיין, ער וועט עס פאַרן מויל נישט ברענגען... ער
וועט אפילו דעם רבונז של עולם דערנען קיינמאָל נישט
דערמאָנען. האָט ער דערמיט עפעס גוטס געטאָן, וועט
ער אליין געדענקען...

און פלוצלונג דערפילט ער אין זיך עפעס אַ מאַדנע
רוהיקייט, אין אלע אביים צעגיסט זיך אים אַ שטילער נחת
„געלט איז פאַרט נישט מער ווי קיי און שפיי! עשירות קאָן
נאָך אַראָפּפירן פֿון רעכטן וועג“. און עס ווילט זיך אים דאַנ-
קען גאָט דערפאַר, וואָס ער האָט אים נישט געברענגט צו קיי
נסיון. עס ווילט זיך אים כאַטש אַ ליד זינגען, „אבינו מלך
דערמאָנט ער זיך פֿון די ינגע יאָרן, נאָר ער פאַרשעמט זיך
פֿאַר זיך אליין און האַקט אָפּ. ער וויל זיך דערמאָנען אַ חונדיש
ווי, אַ סיני'דיקס, — פלוצלינג אָבער דערזעט ער, אַז דאָס איי-
געגע פלעמל, וואָס ער האָט געלאָזט הינטער זיך, איז אים
צוריק אַרויסעקומען פֿון פֿאַרנט, און עס רוקט זיך פֿאַר אים
נאָך פאַמעלעך צום שטעטל, צום שטעטל... אין דער מהין
צווישן אים און דעם פלעמל ווערט ווייטער נישט לענגער,
נישט קורצער, גלייך דאָס פלעמל שפאַצירט, און ער שפאַצירט—
אַזוי אַביסל, לכבוד שבת. פרייט ער זיך שטיל און קיקט נאָך.
דער הימל ווערט בלאַסער, שטערנדלעך הייבן זיך אָן לעשן.
דער מזרח רויטלט זיך אַביסל, עס צעגיסט זיך ווי אַ שמאָ-
רויטלעך טייכל אין דער לענג—און דאָס פלעמל רוקט זיך אַלץ
אין שטעטל אַריין, גייט אין זיין גאַס. אָט איז זיין שטוב, די
טיר פֿון זיין שטוב, זעט ער, שטייט אָפֿן, ער האָט זי אַ פנים,
פֿאַרגעסן צו פֿאַרמאָכן... און אָט: דאָס פלעמל גייט אַריין, צו
אים אין שטוב אַריין גייט עס! גייט ער נאָך, זעט ער, ווי עס
לאָזט זיך, דאָס פלעמל, אונטערן בעט אַרונטער, אלץ אַרום

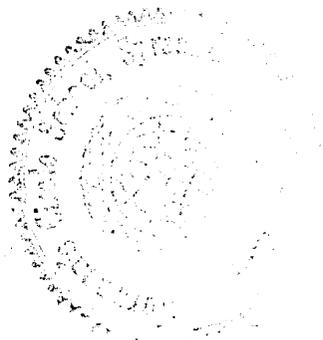
שלאַפֿן, — גייט ער שטיל צו, בייגט זיך איין, זעט ער, דאָס פֿלעמל דרייט זיך אונטער'ן בעט ווי אַ דריידל, אויפֿן אָרט. נעמט ער און וואַרפט אַרונטער אונטער'ן בעט דאָס כאַלאַטל און דעקט דאָס פֿלעמל צו, — קיינער הערט נישט, און דאָ גנב'עס זיך שוין אין שטוב אַריין אַ גאַלדענער מאַרגן-שטראַל דורך דעם שפּאַלט פֿון לאַדן.

זעצט ער זיך אויפֿן בעט און טוט אַ נדר, אַז איבער שבת וועט ער קיינעם קיין וואַרט נישט זאָגן, קיין האַלב וואַרט נישט — עס וועט קומען, הלילה, צו הילול שבת... זי וועט זיך נישט איינהאַלטן, זיי, די בנים אוודאי נישט, זיי וועלן באַלד זועלן איבערצייילן, באַלד וויסן וויפֿיל! און באַלד וועט דער סוּד פֿון שטוב אַרויס, און אין שיל, אין בית-המדרש און אין אַלע גאַסן וועט ווערן אַ גערעדעריי וועגן זיין עשירות... וועגן מול... און קיינער וועט נישט דאַוונען, נישט וואַשן זיך, נישט בענטשן, ווי עס דאַרף צו זיין — און ער וועט נאָך פֿאַרזונדן זיין הייז-געזונד און אַ האַלבע שטאַט. גיין-קיין, פעץ נישט... און ער ציט זיך אויס אויף דעם בעט און מאַכט זיך שלאַפֿן...

און אין דעם זכות, אַז ער האָט נאָך הבדלה זיך אַראָפֿ-געבויגן אונטער'ן בעט און אויפֿגעהויבן דאָס כאַלאַטל, איז אונטן טאַקע געלעגן אַ זאַק מיט אלף אלפֿים דינרין, כמעט אָן אַ שיעור — אַ גרויס בעט געווען — און איז טאַקע גע-זוואָרן אַ גביר שבגבירים.

און ער האָט שוין אָפּגעלעבט אין נחת די יאָרן. נאָר דאָס ווייב פֿלעגט אים אַלע מאָל אין נחת פֿאַר-זוואַרפֿן: רבֿנו של עולם, ווי האָט עס אַ מענטש אַ האַרץ ווי אַ שטיין, אַ גאַנצן זומער-טאָג אַ וואַרט נישט צו זאָגן, פֿאַר'ן אייגענעם ווייב קיין איינציק וואַרט... און איך האָב — דערמאָנט זי זיך — דעמאָלט ביי גאָט פֿון אברהם" זיך אַזוי אָנגעוויינט, אַזוי אָנגעוויינט... עס איז קיין דרייער אין שטוב נישט געווען...

און ער טרייסט זי מיט א שמיכל:
— ווער ווייסט, אפשר האָט זיך עס טאקע אין זכות
פֿון דיין גאָט פֿון אברהם" צוזי גוט אויסגעפֿירט.

פארמיטשונג פון העברעאישע ווערמער:

„אין יוצא ואין בא“ — קיין אריינגייער און ארויסגייער, ד
קייגער באווייזט זיך נישט.
„להבדיל אלף אלפי הבדלות“ — ד. ה. נישט פארגלייכנדיק.
טרחה — מי.
פקודה — טויט.
יזר — אנטפונגעקומענער.
עשירות — רייכקייט.
פקדון — א זאך, וואָס ווערט געגעבן צו באַהאַלטן.
נעלם — פאַרשוואונדן.
בית דין של מעלה — דאָס הימלישע געריכט.

החום שבת — דער שטח, וועלכן מען מעג לויטן יידישן
גיין אום שבת.
מהלך — שטרעקע.
חלול שבת — פאַרשוועכן דעם שבת, ד. ה. טאָן א
וואָס איז נישט ערלויבט אום שבת.

